

Kas Eesti saab 1992. aasta põhiseadusega edasi minna?

Jüri Adams

Põhiseaduse Assamblee liige

1. Kehtiva põhiseaduse asendamine mingi teise terviktekstiga ei ole ettenähtavas tulevikus realselt ei vajalik ega võimalik, kuigi niisuguseid mõtteid avaldati päris palju põhiseaduse kehtivuse esimestel aastatel. Praegu taoliste mõtete esitajaid võiks hakata tõsiselt võtma alles siis, kui nad tühja jutu asemel esitavad mingisuguseidki projekte.

2. Siiski on praegu selgelt äratuntav tendents, et kehtiva põhiseaduse selgunud puuduste hulk üha kasvab. Laias laastus võib niisugused puudused jaotada kolme rühma.

Esiteks: aegunud kohad, st sellised, mis põhiseaduse koostamise ajal olid põhiliselt sobivad, kuid kahekümne aasta jooksul on vastavates eluvaldkondades toimunud olulised muutused (näiteks riigi rahandust ja kohalikku omavalitsust käsitlevad põhiseaduse peatükid).

Teiseks: praakkohad, st sellised, mille suhtes on selgunud, et ei põhiseaduse koostajad ega eksperdid ei olnud piisavalt asjatundlikud (näiteks riigikogu liikme immuniteti käsitlev paragrahv).

Veel ühe eraldi rühmana võiks eristada juhtumeid, kus põhiseaduses mingisugune regulatsioon üldse puudub, aga riigielu praktika on andnud kogemuse, et lisaregulatsioon võiks olla vajalik (näiteks on praegu aktuaalne küsimus, et riigikogus esindatud erakonnad saavad iseendale „eraldada” piiramatul hulgal riigi raha).

3. Praegu ei ole kedagi, kes professionaalselt tegeleks muutmist vajavate kohtade väljaselgitamisega ja muutmissetepanekute ettevalmistamisega. Senine kogemus näitab, et riigikogu enda või erakondade sees kujunevad vaid sellised muudatusettepanekud, mille sisuks on kas poliitilise süsteemi mingi ilmse vea parandamine või sellised, mille motiiviks on mõne eelarverea olemasolu kindlustamine, või mille puhul on tegemist valimiskampaania elemendiga.

Arvan, et sellele tööle oleks vaja anda mõistlik kuju, kus saaks rakendatud kõik taolises töös osalemiseks kvalifitseeritud asjatundjad, eelkõige kõrgkoolide vastavad asjatundjad.